

ANALIZA EVOLUȚIEI COMERȚULUI CU SERVICII LA SFÂRȘITUL SEC. XX ȘI ÎNCEPUTUL SEC. XXI

LECT.UNIV.DR. LIANA MEȘTER

LECT.UNIV.DR. NICOLETA BUGNAR

Universitatea din Oradea, Str. Armatei Române, nr. 5, lmester@uoradea.ro

During the 80's until 2005 an expansion of service trade is taking place. The weight of the service exports in the total of world exports has increased from 17% to 35%.. The growing role of the services in the world trade shows an important increasing tendency of specialization in the international labor division, in which the developed countries have a dominant position.

Totalitatea tranzacțiilor cu servicii desfășurate la nivel mondial formează *comerțul internațional propriu-zis cu servicii*, care poate fi analizat pe baza datelor din statisticile balanțelor de plăți.

În perioada anilor '80-2000 are loc expansiunea comerțului cu servicii.

Creșterea rolului serviciilor în cadrul comerțului mondial relevă o accentuată tendință de creștere a specializării în cadrul diviziunii internaționale a muncii, în care țările dezvoltate ocupă o poziție dominantă.

Tabel nr. 1. Evoluția comerțului cu servicii (mld. dolari și %)

	1950-1970	1950-1980	1950-1990	1950-1992	1950-1995	1950-2000	1950-2004
Servicii (mld. dolari)	51,81	256,8	590,3	752,5	1124,2	1868,2	2177,5
% serviciilor în exporturile mondiale	19,5	17	19	21,5	25,8	30,2	35,2

Sursa: International Trade Statistic, OMC, Geneva, 2005, pag. 37.

Se constată o creștere continuă a comerțului internațional cu servicii. Acesta are o serie de particularități care-l deosebesc de comerțul internațional cu bunuri materiale, care sunt produse într-o țară și exportate în altă țară. În timp ce comerțul cu bunuri materiale implică, de regulă, mișcarea fizică a bunurilor materiale dintr-o țară în alta, prin traversarea granițelor naționale, în cazul serviciilor, deplasarea transfrontalieră are loc doar într-un număr redus de tranzacții cu servicii, îndeosebi cele de telecomunicații sau unele servicii bancare. Sunt însă alte numeroase servicii unde nu este aplicabil modul de livrare transfrontalieră. Este vorba de serviciile în care consumul și producția acestora corespund în timp și spațiu, în asemenea tranzacții internaționale cu servicii, pentru ca ele să poată să aibă loc, sunt necesare fie deplasarea consumatorului la locul de muncă unde se află producătorul (furnizorul) de servicii (vezi cazul turismului), fie deplasarea factorilor de producție la locul consumului (vezi deplasarea investițiilor străine directe în alte state).

Ponderea exporturilor de servicii în totalul exporturilor mondiale a crescut de la 17% la 35%.

Tabel nr. 2. Evoluția ponderii comerțului cu servicii în exportul mondial (%)

	1970	1980	1990	1992	1995	2000	2004
% serviciilor în exporturile mondiale	19,5	17	19	21,5	25,8	30,2	35,2

Sursa: *International Trade Statistic, OMC, Geneva, 2005, pag. 37.*

Analiza evoluției exporturilor mondiale de servicii în raport cu cea a exporturilor mondiale de bunuri în ultimele trei decenii ale secolului al XX-lea demonstrează ritmuri de creștere, în general similare, dar cu o tendință, în deceniul al 10-lea al secolului trecut, în favoarea exporturilor mondiale de servicii.

Astfel, în ceea ce privește creșterea exporturilor mondiale de servicii, în anii 2000, 1990 și 1980, față de anul 1970, *tabelul nr.3* relevă o accelerare a acestora, în ultima perioadă, 1990-2000, în comparație cu exporturile mondiale de bunuri.

Tabel nr. 3. Dinamica exporturilor mondiale, în perioada 1970-2004 (mld. dolari)

	1970	1980	1990	2000	2004
Bunuri materiale	264	1963	7,4 ori	3485	13, 2
Servicii comerciale	64	402	6,2 ori	815	12,3 ori
				5460	20,7
				1340	20,9 ori
					7210 - de 25,4 ori
					1750 - de 28,4 ori

Sursa: *Statisticile GATT/OMC, 2005.*

În ce privește ritmul de creștere decenal al exporturilor mondiale de servicii se evidențiază faptul că atât în perioada 1980-1990, cât și în perioada 1990-2004, acest ritm a devansat pe cel al exporturilor mondiale de bunuri materiale.

Dinamica puțin diferită a ritmurilor de creștere a exporturilor mondiale de servicii și a exporturilor de bunuri materiale nu a adus modificări importante în privința ponderii bunurilor și serviciilor în exporturile mondiale totale, așa cum rezultă din tabel.

Tabel nr. 4. Ponderea bunurilor și serviciilor în exporturile mondiale totale, în perioada 1970-2004 (%)

	1970	1980	1990	2000	2004
Bunuri materiale	80,5	83,0	81,0	80,3	78,5
Serviciu comerciale	19,5	17,0	19,0	19,5	20,2

Sursă: *Calculat pe baza datelor din: GATT (1989), Le Commerce International 1988-1989, vol. I, Geneve; GATT (1992), Le Commerce International 1990-1991, vol. I, Geneve; Organisation Mondiale du Commerce, Rapport annuel, 2005, volume II, Geneve.*

Trebuie remarcată reducerea importantă a ponderii exporturilor mondiale de servicii în anul 1980 față de anul 1970, explicația constând în faptul că șocurile petroliere din anii '70 au făcut

să crească puternic îndeosebi prețurile la bunurile materiale, ceea ce s-a reflectat în majorarea evidentă a valorii acestora.

Tabel nr. 5. Evoluția structurii exporturilor mondiale de servicii în funcție de ritmul de creștere, în perioada 1970-2004

	Valoarea (mld. dolari)				Creșterea medie anuală a exporturilor (%)		
	1970	1990	2000	2004	1970- 1989	1990- 2000	2000- 2004
Total exporturi de servicii, din care:	64	815	1283	1752	13,5	8,0	8,2
- transporturi	26	270	314	347	12,6	3,6	3,7
- turism	18	245	426	604	13,9	9,7	9,9
- alte servicii și venituri private	20	300	543	801	14,5	10,4	10,8

Sursă: Calculat pe baza datelor din: GATT (1989), *Le Commerce International 1988-1989*, vol. I, Geneve; GATT (1992), *Le Commerce International 1990-1991*, vol. I, Geneve; *Organisation Mondiale du Commerce, Rapport annuel 2005*; *Balance of Payments Statistics Yearbook, International Monetary Fund, Washington, D.C. (2001)*.

Conform tabelului, ritmuri peste media de creștere a exporturilor mondiale de servicii găsim la serviciile de turism și, îndeosebi, la alte servicii și venituri private, care, de altfel, demonstrează cel mai ridicat dinamism, îndeosebi în perioada 2000-2004, când media a fost de 8,2%; în schimb, la grupa alte servicii, respectiv acolo unde se includ toate tipurile de servicii de producție și unde țările dezvoltate dețin ponderea cea mai mare, ritmul s-a ridicat la 10,8%.

Aceste ritmuri diferite de creștere, în ce privește structura exporturilor mondiale de servicii, au adus importante schimbări în ponderea celor trei mari grupe de servicii într-o perioadă de peste 25 de ani la sfârșitul secolului al XX-lea, așa cum rezultă din tabelul următor.

Tabel nr. 7. Evoluția ponderii pe grupe în totalul exporturilor mondiale de servicii, în perioada 1970-2004 (%)

	1970	1990	2000	2004
Total exporturi de servicii din	100,0	100,0	100,0	100,0
- transporturi	40,6	33,1	24,5	19,8
- turism	28,1	30,1	33,2	34,5
- alte servicii și venituri	31,3	36,8	42,3	45,7

Sursa: calculat după statisticile GATT, 2005.

Semnificativ este faptul că serviciile de transport, aflate pe primul loc în structura exporturilor de servicii mondiale, cu o pondere de 40,6% în anul 1970, au ajuns în anul 2000 pe locul al treilea, cu o pondere de 24,5%, în schimb, de pe locul 3, grupa alte servicii, sporind de la 31,3%, ca pondere, în anul 1970, la 42,3%, în 2000 și la 45,7% în 2004, a trecut pe primul loc în ierarhia serviciilor de export mondiale. Cât privește grupa servicii de

turism, ea s-a menținut pe locul al doilea cu o pondere în continuă creștere, respectiv de la 28,1%, în anul 1970, la 30,1%, în anul 1990, și 34,5% în anul 2004.

O analiză a primelor 40 de țări exportatoare și importatoare în comerțul mondial cu servicii, în anul 2004, pe baza datelor existente, arată că acestea dețin o pondere de 91,8% în exportul mondial și 90,4% în importul mondial. Semnificativ este faptul că primele 6 țări exportatoare ating o pondere de 51,8% din exportul mondial de servicii comerciale, iar aceleași 6 țări sunt și principalele importatoare, având o pondere de 50,2% din importurile mondiale de servicii comerciale. Toate aceste ponderi importante la nivel de 40 țări, respectiv 6 țări, ies și mai mult în relief ținând seama că pe glob există cca. 200 de state.

Pe primul loc, în anul 2004, în exportul și importul mondial de servicii se află, distanțat, SUA, cu o pondere de 20,5%, respectiv 15,7%. Restul celorlalte 5 principale țări exportatoare și importatoare de servicii comerciale: Germania, Marea Britanic, Franța, Japonia, Italia și Olanda dețin și la export și la import ponderi sub 15% (de la maximum 14,6% până la 5,6%).

Este de evidențiat faptul că între primele 20 de țări exportatoare se situează următoarele țări în curs de dezvoltare: China, Coreea de Sud, Singapore, Turcia, iar între primele țări importatoare se înscriu țări în curs de dezvoltare: China, Coreea de Sud, Singapore, Brazilia, După cum se poate vedea, țările în curs de dezvoltare menționate mai sus sunt, în majoritatea lor, state din Asia de Sud-Est și Orientul îndepărtat. Cât privește țările în tranziție la economia de piață, acestea ocupă, la exportul de servicii comerciale, poziții între locurile 24-38 (Rusia, Polonia, Cehia și Ungaria), iar la import, poziții între locurile 21-40 (Rusia, Polonia, Cehia).

Bibliografie

1. Ghibuțiu, Agnes - *Serviciile și dezvoltarea*, Editura Expert, București, 2000.
2. Gilpin, Robert – *Economia mondială în secolul XXI. Provocarea capitalismului global*, Editura Polirom, Iași, 2004.
3. Held, David, McGrew, Antony – *Transformări globale. Politică, economie și cultură*, Editura Polirom, Iași, 2004.
4. Helpman, E., Krugman, P. – *Market Structure and Foreign Trade*, The MIT Press, Cambridge, Mass, 1985.
5. Krugman, Paul, Obstfeld, Maurice – *Internationals Economics. Theory and Policy*, Sixth Edition, 2003.
6. *** - *Le Commerce International*, 1988-1989, vol. I, Geneve.
7. *** - *Le Commerce International*, 1990-1991, vol. I, Geneve.
8. *** - *International Trade Statistic*, OMC, Geneva, 2005.
9. *** - *Balance of Payments Statistics Yearbook*, International Monetary Fund, Washington, D.C. , 2005.